

درس ۴:

فرهنگ جهانی اسلام:

ارزش ها و اصول فرهنگ جهانی اسلام : ثابت + مطابق با آفرینش + موافق با فطرت انسان ها
تکوین یک فرهنگ جهانی ، در دستور کار اسلام است. چون اسلام دعوتی فراگیر داشته است.

مهمترین عقاید و ارزش های جهان اسلام

- توحید ← خداوند واحد
- سعادت ← تقرب به خدا
- شقاوت و ذلت ← دوری از خدا
- زمانی اتفاق می افتد که :
 ۱. انسان حقیقت الهی خود و موجودات دیگر را فراموش کند.
 ۲. ظرفیت های الهی خود را به جهان مادی محدود کند.
- مسئولیت ← آباد کردن جهان و پرهیز از فساد توسط انسان که مشیت الهی بوده و موجب گسترش فرهنگی ارزش های اسلامی می شود.
- عدالت و قسط ← پیامبران برای برپایی عدالت مبعوث شدند.

شبه جزیره عربستان قبل از ظهور اسلام:

- دارای فرهنگ جاهلی قبیله ای
- تحت نفوذ امپراتوری روم از سمت شمال غربی
- تحت نفوذ شاهنشاهی ایران از سمت جنوب شرقی

مراحل گسترش فرهنگ اسلامی

۱. دوره نبوت و پیامبری :

➤ آغاز دوره : ۱۳ سال پس از مبعوث شدن پیامبر با تشکیل حکومت اسلامی در مدینه

۱۰ سال طول کشید تا موانع سیاسی برداشته شوند.

مدت حکومت پیامبر در مکه : ۱۰ سال آ

ارزش های جاهلی سال ها مقاومت کرد و بعد در پوشش نفاق خزید.

در سال ۹ هجرت ، گروه هایی برای پذیرش اسلام از سراسر شبه جزیره به مدینه رفتند.

۲. دوره خلافت :

آغاز دوره : پس از رحلت پیامبر

ادامه : با خلافت اموی ، عباسی و عثمانی

تداوم ارزش های جاهلی در شکل مناسبات قبیله ای

عبور ارزش های اسلامی از مرز های جغرافیایی با تلاش عالمان مسلمان

هضم و جذب گروه های مهاجم به دلیل عمق فرهنگ اسلامی

عدم بروز کامل ظرفیت های فرهنگ اسلامی به دلیل غلبه ی سلجوقیان و ...

۳. دوره استعماری :

آغاز دوره : دوره ی استبداد استعماری

تبدیل استعمار قومی و ایلی به استبداد استعماری

استفاده از روش های غربی مثل ناسیونالیسم و مارکسیسم برای مقابله با غرب

۴. دوره بیداری اسلامی :

آغاز دوره : بعد از انقلاب اسلامی ایران

انقلاب اسلامی : نقطه عطف بازگشت فرهنگ اسلامی به جهان اسلام

امت اسلامی با الهام از انقلاب اسلامی ، موجب گسترش فرهنگ جهانی شد.

تفاوت راهبرد استبداد قومی با استبداد استعماری در رویارویی با فرهنگ اسلامی

استبداد قومی

دارای هویت غیر اسلامی
عدم رویارویی مستقیم با فرهنگ اسلام
حفظ پوشش دینی با رعایت ظواهر اسلامی

استبداد استعماری

دارای هویت غیر اسلامی
حذف مظاهر فرهنگ اسلامی به دلیل عمل کردن در سایه غرب برای
رسیدن به منافع اقتصادی و فرهنگی غرب

آزمون :

۱. در طول زمان در یک سرزمین واحد، فرهنگ های متفاوتی پدید می آید. درست غلط
۲. استعمار نو گسترش و سلطه فرهنگ غرب بر همه جهان را در پوشش نام جهانی شدن پیگیری میکند. درست غلط
۳. مارکسیسم تنها راه رهایی از نظام سرمایه داری را، انقلاب طبقاتی می داند. درست غلط
۴. فرهنگی که عقاید، ارزش ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق با نیازهای فطری باشد، همان است.
۵. جهانگشایی و امپراتوری اغلب با و فراوان همراه بود.
۶. عقاید و ارزش های اسلامی خصلتی دارند.
۷. فرهنگ جهانی چه ویژگی هایی باید داشته باشد؟
۸. پیامد فرهنگ هایی که رویکرد جبرگرا و غیر مسئول دارند چیست؟

۹. امپریالیسم سیاسی چگونه شکل می گیرد؟
 ۱۰. رابطه ی غلبه ی نظامی با بسط فرهنگی قوم غالب را با مثال ، شرح دهید.
 ۱۱. چگونه امت اسلامی ، مرحله ی نوینی را در گسترش فرهنگ جهانی اسلام رقم زد؟
 ۱۲. ناسیونالیسم و مارکسیسم را تشریح کنید.
- (جامعه شناسی ۲، انتشارات مشاوران آموزش ؛ پایه یازدهم)

پاسخنامه آزمون :

۱. درست
۲. نادرست
۳. درست
۴. فرهنگ حق
۵. کشتارها/ خسارات انسانی و اقتصادی
۶. جهانی
۷. ویژگی ها و ارزش های عام و جهان شمول
۸. فرهنگ های جبرگرا، نقش انسان ها در تعیین سرنوشتشان را نادیده می گیرند و با این کار قدرت مقاومت را از آدمیان می گیرند و آنها را به موجوداتی منفعل تبدیل می کنند و زمینه ی نفوذ سلطه گران را فراهم می آورند.
۹. از طریق اشغال نظامی جوامع ضعیف
۱۰. غلبه ی نظامی گرچه به حضور مستقیم قوم مهاجم در مناطق جغرافیایی منجر می شود اما در همه ی موارد بسط فرهنگی قوم غالب را به دنبال نمی آورد. ایران با غلبه ی نظامی مغول ها فتح شد اما فرهنگ مغول در ایران بسط نیافت.
۱۱. با الهام از انقلاب اسلامی و بازگشت به سوی هویت الهی خود.
۱۲. ناسیونالیسم: مجموعه ای از باور ها و نماد هاست که دلبستگی و تعلق به ملت و عناصر تشکیل دهنده ی آن ، از قبیل سرزمین ، قوم ، نژاد و زبان را بیان می کند و فقط این موارد آرمان و

ارزش اساسی انسان ها محسوب می شوند، هویت ملت ها را تعیین می کنند و آن ها را از سایر ملت ها جدا می کنند. مارکسیسم: تفکری است که عناصر اصلی آن از اندیشه های مارکس، فیلسوف و جامعه شناس انقلابی آلمانی در اواخر قرن نوزدهم ساخته شده است و مارکسیسم تنها راه رهایی از نظام سرمایه داری را انقلاب طبقاتی میداند

(جامعه شناسی ۲، انتشارات مشاوران آموزش ؛ پایه یازدهم)

